

WHS *Registeraccountants*

Doelgericht samenwerken

Accountantsverslag

Gemeente Drimmelen

Boekjaar 2023

Gemeente Drimmelen
T.a.v. de gemeenteraad
Park 1
4921 BV Made

WHS Registeraccountants
Doelgericht samenwerken

‘s-Hertogenbosch, 6 juni 2024

Referentie: 2023-WHS-Drimmelen-ACV-23

Geacht leden van de gemeenteraad,

Met genoegen presenteren wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2023 van Gemeente Drimmelen. Onze controle is uitgevoerd conform onze opdrachtbevestiging van 18 september 2023 met kenmerk 2023.1-WHS-Drimmelen. Dit verslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit de controle van de jaarrekening van Gemeente Drimmelen.

De conceptversies van dit verslag hebben wij besproken met de ambtelijke organisatie en uw portefeuillehouder financiën. Bovendien hebben wij dit accountantsverslag besproken met de Financiële Commissie.

Ons accountantsverslag bestaat uit drie onderdelen. Allereerst rapporteren wij over de belangrijkste waarnemingen en overwegingen naar aanleiding van onze controle en uw jaarrekening, waaronder ons oordeel ten aanzien van de controle van de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording, de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage. In dit accountantsverslag geven wij ook onze visie over de kwaliteit van uw interne beheersing. Hierbij rapporteren wij over de opvolging van onze aanbevelingen uit onze managementletter 2023. Bovendien rapporteren wij over de uitkomsten van onze IT-audit.

Wij danken u voor het vertrouwen dat u het afgelopen jaar in ons als uw externe accountant heeft gesteld. Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw medewerkers te bedanken voor de medewerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden.

Mocht u in de tussentijd nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen.

Met vriendelijke groet,
WHS Registeraccountants

Drs. E.E.T.M. Kalnenek RA
Externe accountant WHS Registeraccountants



Inhoudsopgave

1. Managementsamenvatting	4
2. Ons oordeel bij uw jaarrekening	9
3. Interne beheersing	25
4. Overige aspecten	27

WHS *Registeraccountants*

Doelgericht samenwerken

1. Managementsamenvatting

1. Managementsamenvatting

1.1 De jaarrekeningcontrole is in een afrondende fase. We zijn voornemens om een goedkeurende controleverklaring bij uw jaarrekening te verstrekken.

De jaarrekeningcontrole is in een vergevorderd stadium. Op basis van de verkregen controle-informatie tot op heden zijn wij voornemens om een goedkeurende controleverklaring te verstrekken ten aanzien van de getrouwheid van de jaarrekening 2023 (inclusief rechtmatigheidsverantwoording).

Het is van belang dat bovenstaande items worden opgevolgd. Na ontvangst van deze documenten zullen wij in overleg treden over de afwikkeling van onze controle.

1.2 Er is geen sprake meer van ongecorrigeerde controleverschillen in de jaarrekening (exclusief rechtmatigheidsverantwoording). Het hoog aantal correcties valt op.

Hieronder is een overzicht opgenomen met alle gecorrigeerde en ongecorrigeerde verschillen. Hieruit blijkt dat er in 2023 geen ongecorrigeerde verschillen meer aanwezig zijn. Gedurende onze controle hebben wij diverse controleverschillen geconstateerd. Deze zijn vervolgens alsnog door uw gemeente verwerkt in de jaarrekening.

Deze correcties hadden hierbij betrekking op de volgende posities:

- Lagere winstneming grondexploitatie E-veld ter hoogte van € 175.000;
- Lagere VPB-vordering 2022 ter hoogte van € 180.000;
- Hogere vordering op de SOZA-debiteuren ter hoogte van € 453.000;
- Opname schuldpositie BBZ-gelden aan het Rijk ter hoogte van € 246.000;
- Hogere schuldpositie i.v.m. afrekening Jeugdzorg 2023 ter hoogte van € 172.000;
- Hogere schuldpositie voorkomend uit de voortgezette controle ter hoogte van € 142.000;
- Hogere dotatie aan de voorziening afvalstoffenheffing ter hoogte van € 17.000;
- Herrubricering verstrekte investeringssubsidies van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa ter hoogte van circa 4 miljoen (geen resultaatimpact).

Overige correcties

- Diverse tekstuele presentatiecorrecties in de jaarrekening;
- Enkele tekstuele aanpassingen en een beperkte cijfermatige correctie in de WNT-verantwoording;
- Aanpassing financiële kengetallen als gevolg van verwerken controlebevindingen.

Zowel de hoogte van de correcties als de veelheid van de correcties vallen ons hierbij op. De doorlooptijd is mede door deze controlebevindingen langer geweest dan verwacht. Dit zet niet alleen onnodig druk op ons controleproces, maar ook op uw eigen P&C-cyclus. Wij zijn van mening dat een zorgvuldig proces in dit geval belangrijker is dan de tijdigheid.

Wij achten het dan ook noodzakelijk dat ten tijde van de jaarrekeningcontrole over boekjaar 2024 hier extra aandacht door uw gemeente aan besteed wordt. Met name de review op de kwaliteit van de jaarstukken inclusief de interne oordeelsvorming rondom de getrouwheidsaspecten van de jaarrekeningposities dienen hierin verbeterd te worden. Op de volgende pagina hebben wij enkele suggesties hiertoe gedaan.

1.3 Grondslagen van de jaarrekening

Naar onze mening zijn de door het management en college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. In het verslagjaar 2023 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

1. Managementsamenvatting

1.4 We hebben een open en constructieve samenwerking ervaren, maar het jaarrekeningproces dient op onderdelen te worden verbeterd

We hebben een constructieve samenwerking met een open manier van communiceren ervaren tijdens het controleproces. Positief ervaren wij het vroegtijdig afstemmen van diverse zaken met ons, zoals de teksten en aanpak van de rechtmatigheidsverantwoording en het uitvoeren van reviews op dossiers zoals SiSa en WNT, voordat deze werden opgeleverd. Ten aanzien van het jaarrekeningproces willen wij u een aantal belangrijke aandachtspunten meegeven:

1. De kwaliteit en tijdigheid van oplevering van de jaarrekening als geheel is nog niet voldoende. Ten aanzien van de eerste conceptversie van de jaarrekening hebben nog diverse materiële correcties en meerdere tekstuele aanpassingen plaatsgevonden (zie vorige paragraaf). Bovendien was de jaarrekening redactioneel nog niet gereed voor aanvang van de controle. De leesbaarheid van de jaarstukken kan een kwaliteitsimpuls gebruiken.

2. De doorlooptijd van enkele belangrijke dossiers, zoals aanbestedingen, grondexploitaties en de rechtmatigheidsverantwoording, is lang. Er ligt veel druk op het proces en op de capaciteit van uw organisatie.

3. We missen de regie op het jaarrekeningproces. De focus ligt vooral op het halen van deadlines, daar waar naar onze mening vooral geïnvesteerd dient te worden in de kwaliteit van de jaarstukken. Met name de review op de kwaliteit van de (eerste versie van de) jaarstukken kan worden verbeterd.

Wij adviseren uw eigen jaarrekeningproces kritisch te evalueren en de aandachtspunten te betrekken in jaarrekeningproces van 2024.

1.5 Jaarverslag en overige gegevens

Wij hebben het jaarverslag en de overige in de jaarstukken opgenomen informatie gelezen en op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen uit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze informatie materiële afwijkingen bevat. Met deze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten uit het BBV en de Nederlandse standaard 720. Bij onze beoordeling hebben wij geen materiële afwijkingen geconstateerd. Tevens bevestigen wij dat het jaarverslag voldoet aan de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

1.6 De schattingen in de jaarrekening zijn aanvaardbaar

Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Binnen de jaarrekening van gemeente Drimmelen heeft dit met name betrekking op de waardering van de grondexploitaties en de voorzieningen. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen getoetst op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

1.7 Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage in de jaarrekening

Wij verstrekken ook in 2023 een goedkeurend oordeel ten aanzien van de SiSa-bijlage.

1. Managementsamenvatting

1.8 De rechtmatigheidsverantwoording is getrouw weergegeven in de jaarrekening; het proces verdient aandacht

Naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden concluderen we dat de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is weergegeven in de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording is naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden op diverse punten aangepast sinds de eerste oplevering. We adviseren om aandacht te besteden aan de verwerkte correcties, zodat de verantwoording over 2024 eenduidiger verloopt. We bevelen hierbij tevens aan om het college en de raad in een vroegtijdig stadium te betrekken bij het proces rondom de rechtmatigheidsverantwoording.

1.9 De WNT-verantwoording is juist en volledig verantwoord in de jaarrekening

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd en dient de WNT-verantwoording opgenomen te worden in de jaarrekening.

Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

1.10 U houdt grip op de verantwoording in het kader van het Sociaal Domein

Bestedingen Jeugd, WMO en de sociale uitkeringen zijn rechtmatig verantwoord in de jaarrekening. Wij hebben slechts enkele beperkte onzekerheden ten aanzien van de feitelijke levering van zorg geconstateerd. Deze onzekerheden worden deels gecompenseerd door aanvullende werkzaamheden. De resterende onzekerheden hebben geen impact op ons oordeel. Wat in positieve zin opvalt is de kwaliteit van de verrichte verbijzonderde controles binnen het sociaal domein en de werkzaamheden van Gemeente Breda ten aanzien van de Jeugdverantwoording 2023 van het WBO-verband.

1.11 Uw grondexploitaties zijn juist gewaardeerd

Wij hebben tijdens onze controle de waardering van de grondexploitaties getoetst. Hierbij hebben we specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (omvangrijkere) projecten. Ten behoeve van de waardering hebben we specifiek de aanvaardbaarheid van de schattingen inzake nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten getoetst. Op basis van onze werkzaamheden hebben we geen bevindingen ten aanzien van de waardering van de grondexploitaties geconstateerd; de waardering van de grondexploitaties is passend.

1.12 De financiële positie

Uit een analyse van de financiële positie van de gemeente blijkt dat de genormaliseerde financiële positie achteruit is gegaan, doch wel nog goed te noemen is. In vergelijking met gemeenten in provincie Noord-Brabant en gemeenten van vergelijkbare omvang (over 2022), is de financiële positie gezond te noemen. Hierbij dient Gemeente Drimmelen steeds aandacht te houden voor de van toepassing zijnde risico's, met name binnen de grondexploitaties en het Sociaal Domein. De toelichting in de jaarrekening omtrent de kengetallen kan verbeterd worden.

1. Managementsamenvatting

1.13 U beschikt nog niet over een interne frauderisicoanalyse. Een overkoepelend M&O-beleid is in opzet gereed

Op basis van onze frauderisicobeoordeling hebben wij specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd. Hieruit volgen geen bijzonderheden, die aan u gemeld zouden moeten worden.

De Kadernota Rechtmatigheid 2023 beveelt aan om een overkoepeld M&O-beleid op te stellen. Het college dient een uitspraak te doen in hoeverre het M&O beleid ook feitelijk wordt nageleefd en of de getroffen maatregelen werken. De basis daarvoor ligt in belangrijke mate bij de uitkomsten van de intern uitgevoerde controles en evaluaties. Wanneer het college concludeert dat het M&O-beleid (op onderdelen) niet actueel is en/of dat er geen M&O-beleid bestaat of het M&O-beleid feitelijk niet wordt nageleefd dan vermeldt het college dit in de paragraaf bedrijfsvoering. Een dergelijke uiteenzetting is op ons aandringen opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden, voor zover deze niet het getrouwheidsaspect raken, betrokken bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Er zijn geen afwijkingen als gevolg van misbruik van gemeentelijke middelen van toepassing boven de rapporteringstolerantie.

WHS *Registeraccountants*

Doelgericht samenwerken

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2.1. Reikwijdte en oordeel

De reikwijdte van onze controle is gewijzigd ten opzichte van 2022; dit vanwege de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Met ingang van het verslagjaar 2023 legt het college verantwoording af over de rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties. De accountant geeft uiteindelijk een getrouwheidsoordeel af over de jaarrekening, waarvan deze rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt.

De jaarrekeningcontrole is in een vergevorderd stadium. Er resteren nog enkele openstaande punten, zoals de controleverklaring van de accountant van TOG. Op basis van de tot op heden verkregen controle-informatie tot op heden zijn wij voornemens om een goedkeurende controleverklaring te verstrekken ten aanzien van de getrouwheid van de jaarrekening 2023 (inclusief rechtmatigheidsverantwoording).

2.2. Ongecorrigeerde controleverschillen

Voor een overzicht van de gehanteerde materialiteit en de geconstateerde fouten en onzekerheden tijdens onze controle, verwijzen wij naar de tabel hiernaast.

Hieruit blijkt dat er naar aanleiding van onze controle sprake is van een onzekerheid binnen het Sociaal Domein (€ 223.500), aangezien we ten aanzien van de lasten Wmo begeleiding niet hebben kunnen vaststellen of de beschikte zorg ook feitelijk geleverd is.

Naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden concluderen we dat de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is weergegeven in de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording is naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden op diverse punten aangepast sinds de eerste oplevering. We adviseren om aandacht te besteden aan de verwerkte correcties, zodat de verantwoording over 2024 eenduidiger verloopt. We bevelen hierbij tevens aan om het college en de raad in een vroegtijdig stadium te betrekken bij het proces rondom de rechtmatigheidsverantwoording.

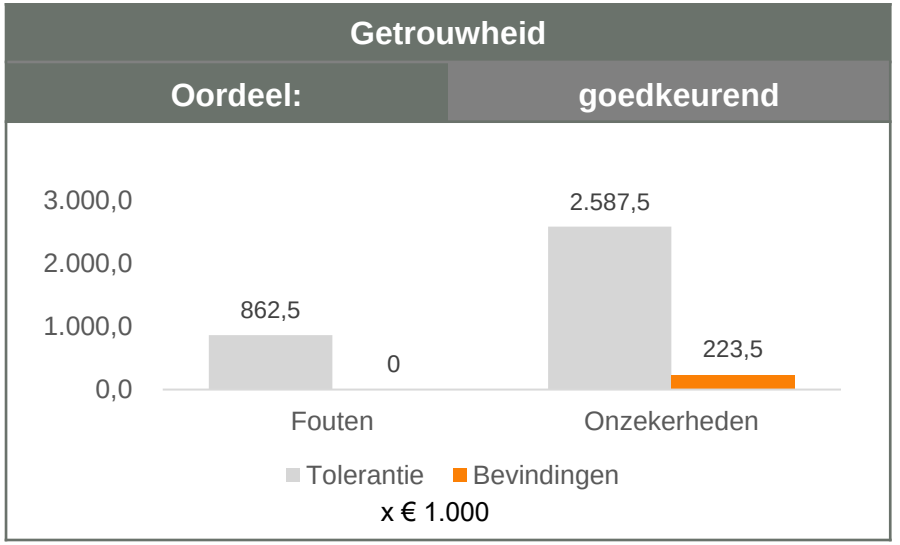

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2.3. Gecorrigeerde controleverschillen

Tijdens onze controle hebben wij naar aanleiding van de eerste conceptversie van de jaarrekening 2023 diverse controlebevindingen aan u gerapporteerd. Deze zijn allen door u verwerkt. Hieronder geven wij een overzicht van de belangrijkste controlebevindingen met een impact op resultaat en balans.

Correcties met impact op het resultaat

- Dotatie voorziening afvalstoffenheffing (impact € 17.000 negatief);
- Correctie tussentijdse berekening winstneming grondexploitaties (impact € 175.599 negatief);
- Vrijval tussenrekening te ontvangen bedragen met betrekking tot debiteuren sociale zaken (impact € 453.339 positief);
- Opboeken terugbetalingsverplichting Bbz aan het Rijk (impact € 246.000 negatief);
- Nog te betalen positie inzake lasten Jeugdzorg te laag opgenomen (impact € 172.155 negatief);
- Nog te ontvangen facturen te laag weergegeven (impact € 142.207 negatief).
- Lagere winstneming grondexploitatie E-veld ter hoogte van € 175.000;
- Lagere VPB-vordering 2022 ter hoogte van € 180.000;

Correcties met impact op de balans

- Herrubricering verstrekte investeringssubsidies van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa (€ 4 mio).

Overige correcties

- Diverse tekstuele presentatiecorrecties in de jaarrekening;
- Enkele tekstuele aanpassingen en een beperkte cijfermatige correctie in de WNT-verantwoording;
- Aanpassing financiële kengetallen als gevolg van verwerken controlebevindingen.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2.4. U houdt grip op het Sociaal Domein

U heeft aandacht besteed aan de verantwoording van de bestedingen in het kader van het Sociaal Domein. De door u verrichte werkzaamheden in dit kader leiden ertoe dat wij zeer beperkte fouten of onzekerheden behoeven te rapporteren ten aanzien van de verantwoorde bestedingen binnen het Sociaal Domein. Hieronder hebben wij een opsomming van de werkzaamheden opgenomen en onze conclusies daarbij.

Er resteren geen fouten of onzekerheid ten aanzien van de bestedingen Jeugd

Onze werkzaamheden met betrekking tot de verantwoorde Jeugd-bestedingen bestonden uit de volgende werkzaamheden:

- Review van de door uw VIC-functie verrichte interne controlewerkzaamheden op clientdossiers ter bepaling van het recht op zorg en de juistheid van tarieven;
- Aansluiting verantwoorde Jeugd-bestedingen in financiële administratie met de subadministratie;
- Review van de werkzaamheden van de afdeling Audit & Control van Gemeente Breda ten aanzien van de Jeugd-bestedingen binnen het WBO-verband. Deze review hebben wij d.d. 24 april 2024 uitgevoerd ten kantore van Gemeente Breda. De review is verricht op de kostenpositie d.d. 11 april 2024 met een totaalsaldo ad € 5.720.988. Deze werkzaamheden hebben initieel geleid tot enkele onzekerheden ten aanzien van het niet kunnen vaststellen van de feitelijke levering van zorg. De onzekerheden betreffen voornamelijk bestedingen bij zorgaanbieders waar geen controleverklaring bij de productieverantwoording was ontvangen dan wel een bestuursverklaring is ontvangen. Een controleverklaring wordt van deze ‘kleine zorgaanbieders’ ook niet vereist. Conform de voor dit doel opgestelde notitie van de SDO heeft de afdeling Audit & Control van Gemeente Breda aanvullende werkzaamheden verricht om de feitelijke levering van zorg alsnog vast te kunnen stellen. Uit deze werkzaamheden komen geen bijzonderheden naar voren. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden hebben aangetoond dat de levering van zorg door deze ‘kleine aanbieders’ daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Een beperkte onzekerheid geconstateerd ten aanzien van de bestedingen in het kader van de WMO

De controlemix ten aanzien van de WMO-bestedingen bestonden uit procesgerichte en gegevensgerichte werkzaamheden, te weten:

- Review van de door uw VIC-functie verrichte interne controlewerkzaamheden op clientdossiers ter bepaling van het recht op zorg, de juistheid van de kosten alsmede het aspect feitelijke levering van zorg;
- Aansluiting verantwoorde WMO-bestedingen in financiële administratie met de subadministratie;
- Aansluiting tussen de financiële administratie en de productieverantwoordingen / controleverklaringen van individuele WMO zorgaanbieders Begeleiding en Hulp bij het Huishouden. Deze werkzaamheden leveren een onzekerheid op van afgerond € 223.500. Dit betreffen bestedingen bij zorgaanbieders waar geen controleverklaring bij de productieverantwoording was bijgevoegd. Deze onzekerheid wegen wij mee in onze foutenevaluatie.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2.5. Waardering van uw grondexploitaties

De controle van de grondexploitaties vraagt veel aandacht van ons als accountant, vanwege de hoge mate van schattingsonzekerheid die met deze jaarrekeningpost samenhangt. Wijzigingen in uitgangspunten die bij het doorrekenen van de grondexploitaties gehanteerd worden hebben een grote invloed op de financiële uitkomst van de grondexploitaties en ook op projectniveau dienen te maken kosten en de te realiseren opbrengsten, inclusief de timing daarvan, ingeschat worden. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij de belangrijkste grondexploitaties van uw gemeente gecontroleerd.

Financiële ontwikkelingen

De grafiek hiernaast toont de ontwikkeling binnen de grondexploitaties. De totale balanswaarde verandert van een creditstand ter hoogte van € 755.000 naar een creditstand van € 430.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de gerealiseerde verkopen binnen het project E-veld Terheijden en Dorpshart Made van € 726.000. Daartegenover zijn er voor € 980.000 aan kosten geactiveerd binnen de grondexploitaties. Tevens is er in 2023 een resultaat genomen van € 69.000. Dit ziet toe op enerzijds de winstnemingen bij E-veld Terheijden van € 120.000 (tussentijdse winstneming) en Kavels Geraniumstraat/Antwerpsestraat Made van € 4.000 (in verband met afsluiting exploitatie.) Ook heeft er een afboeking van de verlieslatende projecten aan de activazijde van € -55.000 plaatsgevonden.

Wanneer een voorziening groter is dan de boekwaarde van de betreffende bouwgrond in exploitatie, dient het restant van de voorziening dat niet kan worden gesaldeerd, aan de passiefzijde van de balans onder de voorzieningen te worden gepresenteerd. Ultimo 2023 betreft de totale verliesvoorziening op de grondexploitaties € 1.406.000 (2022: € 407.000) en ziet toe op de grondexploitaties Dorpshart Made (€ 614.000), Norbartstraat- Romboutstraat Made (€ 410.000) en Tuinbouwweg (€ 382.000). Hiervan is € 438.000 in mindering gebracht op de boekwaarde van de betreffende activa en voor het resterend bedrag ter hoogte van € 968.000 is ultimo 2023 een voorziening aan de passivazijde verantwoord.

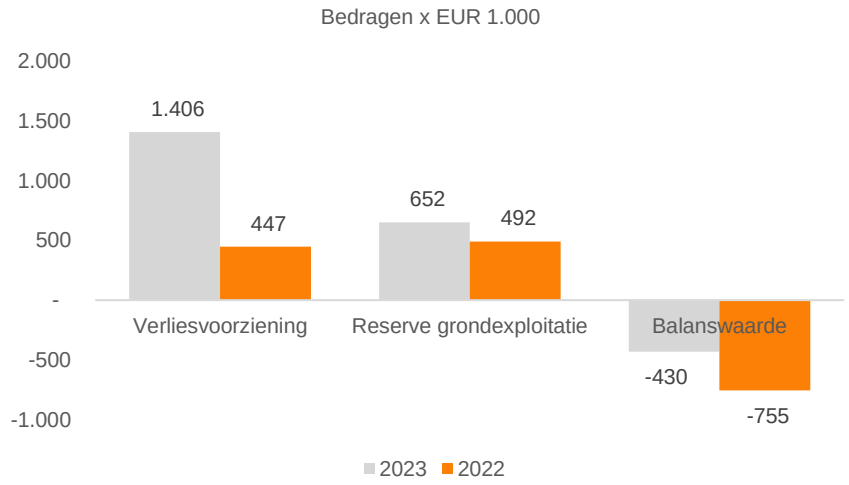

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

Uw grondexploitaties nader toegelicht

Onderstaand worden de belangrijkste ontwikkelingen binnen uw grondexploitaties nader toegelicht. Deze ziet met name toe op de verlieslatende grondexploitaties ultimo 2023.

Dorpshart Made

Binnen het project Dorpshart Made was tot en met boekjaar 2022 een verliesvoorziening gevormd ter hoogte van €447.000, gezien het verwachte negatieve resultaat op einddatum van het project. De resultaatverwachting wordt jaarlijks geactualiseerd. Mede door meer verwachte plankosten is de verliesvoorziening bijgesteld. Dit heeft voor 2023 geleid tot een aanpassing van de verliesvoorziening naar € 614.000. De voorziening dient in mindering te worden gebracht op de boekwaarde van de grondexploitatie (€ 180.000). Omdat de verliesvoorziening hoger is dan de boekwaarde van dit project, dient het meerdere conform het BBV gepresenteerd te worden onder de voorzieningen. Dit is ook als zodanig in de conceptjaarrekening verwerkt.

Norbartstraat- Romboutstraat Made

Voor de ontwikkeling Norbartstraat – Romboutstraat in Made (Stuifhoek) is in september 2023 een verlieslatende grondexploitatie vastgesteld. Deze ontwikkeling laat momenteel een tekort van € 409.793 zien. Voor dit verlies is bij het openen van de grondexploitatie in 2023 een voorziening getroffen.

Tuinbouwweg Made

Voor de Tuinbouwweg in Made zijn mogelijkheden voor uitbreiding van woonwagenstandplaatsen onderzocht. Dit heeft geresulteerd in de vaststelling van het bestemmingsplan inclusief Grondexploitatie in november 2023 voor de uitbreiding van de woonwagenlocatie met zes standplaatsen. Over de verkoop van de grond is overeenstemming en in 2024 wordt deze bekrachtigd. Het nadelig verwachte eindresultaat van dit project is begroot op € 382.083. Voor dit verlies is in 2023 een voorziening getroffen.

Overige grondexploitaties

Voor de overige projecten wordt een positief resultaat verwacht op einddatum. Hierdoor is een aanvullende verliesvoorziening vooralsnog niet noodzakelijk. Ten aanzien van het project E-veld Terheijden is tussentijds winst genomen voor een bedrag van € 120.000. De grondexploitatie “Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat Made” is in 2023 afgesloten met een voordelig resultaat van € 4.000.

Voor een gedetailleerde toelichting per grondexploitatie wordt verwezen naar paragraaf grondbeleid in uw jaarrekening.

.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

WHS Registeraccountants

Doelgericht samenwerken

Schattingen binnen uw grondexploitaties

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op, waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten en parameters beoordeeld. In onderstaande tabel zijn onze bevindingen weergegeven.

Schattingspost	Oordeel					Toelichting
	controleverschil	voorzichtig	evenwichtig	optimistisch	controleverschil	
Gehanteerde rekenrente			●			Het college rekent binnen de grondexploitaties met een toekomstige rekenrente, die is gebaseerd op de werkelijke gemiddelde rekenrente gebaseerd op de huidige leningenportefeuille.
Kostenstijging				●		De gehanteerde kostenstijging voor 2023 bedraagt 2%. Deze aanname ligt lager dan de voorhanden zijnde marktgegevens, zoals bijvoorbeeld het rapport van extern specialist Metafoor. Hierdoor achten wij de ingerekende kostenstijging in eerste instantie optimistisch. Het rekenen met een lager percentage voor kostenstijgingen leidt namelijk tot een stuwend effect op de resultaatverwachting. We hebben van de projecten met het grootste aandeel nog te verwachten kosten vastgesteld dat een belangrijk deel van deze kosten vast zijn, waardoor het effect van een hoger percentage beperkte impact heeft. Uit de gevoeligheidsanalyse blijkt dat het hanteren van een hoger percentage overigens geen materiele impact heeft op de resultaatverwachting. Wij bevelen aan om jaarlijks deze gevoeligheidsanalyse uit te voeren voor de projecten met de grootste omvang.
Opbrengst-stijging			●			Het college rekent net als in 2022 niet met een opbrengstenstijging in de projecties. We achten de onderliggende veronderstellingen evenwichtig en kunnen hiermee, vanuit voorzichtigheidsoverwegingen, mee instemmen.
Gehanteerde programmering			●			De programmering van de grondexploitaties is gebaseerd op actuele marktomstandigheden, interne en externe adviezen, onderzoeken en politieke uitgangspunten ten aanzien van woningbouw en werkgelegenheid. Wij achten de op marktinformatie gebaseerde inschatting voor de programmering evenwichtig op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Verkoopprijzen			●			De prijzen zoals ingerekend in de grondexploitaties zijn veelal gebaseerd op marktinformatie of taxaties. Wij achten voor 2023 de gehanteerde prijsstelling, zoals opgenomen in de door ons gecontroleerde projecten, voldoende onderbouwd.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

WHS Registeraccountants

Doelgericht samenwerken

2.6 Overige schattingen in uw jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2023 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Schattingspost	Oordeel				Toelichting
	controleverschil	voorzichtig	evenwichtig	optimistisch	controleverschil	
Waardering financiële vaste activa			●			We hebben de waardering van uw financiële vaste activa in detail gecontroleerd. Wij concluderen dat de inschattingen van het college ten aanzien van de kapitaalverstrekking en in het bijzonder de effectenportefeuille evenwichtig tot stand zijn gekomen.
Waardering (im)materiële vaste activa		●				We hebben vastgesteld dat Gemeente Drimmelen de nota activabeleid heeft nageleefd. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn afgestemd op de economische levensduur van de (im)materiële vaste activa en daarmee aanvaardbaar. Er zijn daarnaast geen indicaties op bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa.
Waardering debiteuren			●			Debiteuren zijn juist gewaardeerd in de jaarrekening. De omvang van de voorzieningen voor oninbaar geachte debiteuren is op consistente wijze bepaald.
Voorzieningen			●			Voorzieningen zijn juist en volledig gevormd in de jaarrekening 2023. Aan alle voorzieningen liggen actuele beheer-/onderhoudsplannen ten grondslag. De in 2022 gevormde Appa-voorziening is in 2023 opnieuw geëvalueerd. De hoogte van de voorziening is actuarieel bepaald.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2.7. De rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening verdient aandacht

Algemeen

De commissie BBV geeft via de Kadernota Rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de controleverklaring van de decentrale overheden. Rechtmatigheid heeft een bijzondere positie binnen het BBV, omdat dit het enige onderwerp is waarbij de commissie BBV zich niet uitsluitend richt op de toepassing van de verslaggevingsregels, maar ook op de controle van de jaarstukken. De Kadernota Rechtmatigheid wordt geactualiseerd als de ontwikkelingen daar aanleiding toe geven. Voor de jaarrekening 2023 is hier aanleiding toe geweest. Met ingang van het verslagjaar 2023 is de verantwoordelijkheid van het college voor de rechtmatigheid benadrukt doordat het college een verantwoording over rechtmatigheid af moet gaan geven in plaats van de accountant. Het uitgangspunt van de wetgever is dat de reikwijdte van de verantwoording door het college niet wijzigt ten opzichte van de situatie waarin de accountant een oordeel gaf.

Wat eveneens niet verandert, zijn de criteria die worden afgedekt door de rechtmatigheidsverantwoording. Dit waren en blijven het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium.

De verantwoording die het college aflegt is gebaseerd op een standaardmodel dat bij wet is vastgelegd. De tekst van de verantwoording ligt vast en moet door het college op de volgende punten worden aangevuld:
1.Datum vaststelling normenkader*;
2.Het door de raad vastgestelde grensbedrag (de verantwoordingsgrens);
3.Het wel of niet voldoen aan rechtmatigheidscriteria;
4.Geconstateerde afwijkingen boven de verantwoordingsgrens.

*Het operationaliseren van het normenkader is een taak van het college en wordt vastgelegd in een toetsingskader. In een toetsingskader is per wet / regeling / verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing. Het toetsingskader kan de vorm hebben van procesbeschrijvingen, interne controleplannen, enz.

De accountant geeft uiteindelijk een getrouwheidsoordeel af over de jaarrekening, waarvan de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt. Binnen de rechtsmatigheidsverantwoording wordt onderscheid gemaakt tussen afwijkingen, fouten en onduidelijkheden en begrotingsonrechtmatigheden. Deze begrippen zijn onderling niet uitwisselbaar al kan er wel sprake zijn van overlap. Schematisch is dit als volgt weergegeven in de Kadernota rechtmatigheid 2023:

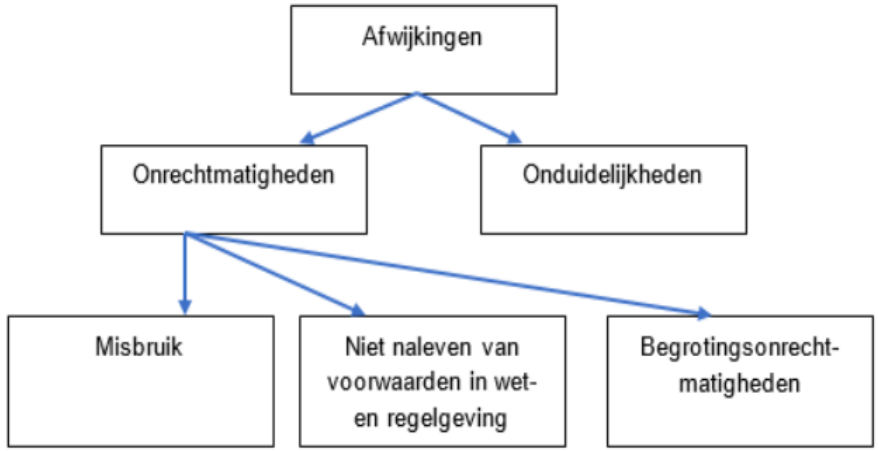

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

Wat had Gemeente Drimmelen al geregeld in 2022?

Voorgaand jaar heeft Gemeente Drimmelen acties zondernomen om over 2023 te voldoen aan de eisen van de rechtmatigheidsverantwoording. Zo heeft u de verbijzonderde interne controlefunctie versterkt met het inschakelen van Adlasz. Samen met Adlasz heeft u een start gemaakt met de actualisatie van het interne controleplan en onderliggende werkprogramma's. Ook de controlememoranda zijn verbeterd.

Welke aspecten heeft Gemeente Drimmelen voor 2023 aanvullend geregeld?

Activiteit	Gerealiseerd	Toelichting
Actualiseren Financiële verordening		Vastgesteld in de raadsvergadering van 30-3-2023
Actualiseren Controleverordening		Vastgesteld in de raadsvergadering van 16-11-2023
Actualiseren controleprotocol en vaststellen normenkader		Vastgesteld in de raadsvergadering van 1-2-2024
Vaststellen verantwoordingsgrens		Middels Financiële verordening vastgesteld op 3% van de lasten inclusief dotaties aan de reserves.
Operationaliseren normenkader in toetsingskader		Middels werkplannen IC, echter geen directe koppeling met het normenkader
Uitvoeren interne controlewerkzaamheden		Afgerond ten tijde van de jaarrekeningcontrole

Begrotingsrechtmatigheid

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de raad. Op basis van de Financiële verordening informeert het college de raad als ze verwacht dat de lasten van een programma de geautoriseerde lasten dreigen te overschrijden, de investeringsuitgaven van een investeringskrediet het geautoriseerde investeringskrediet dreigen te overschrijden, of de baten van een programma de geautoriseerde baten dreigen te over- of onderschrijden.

Overschrijdingen van lasten zijn per definitie onrechtmatig. Indien het totaal aan begrotingsoverschrijdingen boven de rapporteringsgrens per programma de verantwoordingsgrens overschrijden, dan dienen deze te worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Het is aan het college om aan te tonen dat deze overschrijdingen 'acceptabel' zijn. Lastenoverschrijdingen zijn acceptabel, indien deze worden gecompenseerd door hogere baten, het een open einde regeling betreft of wanneer deze passen binnen het door de raad vastgestelde beleidskader. Overschrijdingen van baten en onderschrijdingen van baten en lasten zijn alleen onrechtmatig wanneer ze niet passen binnen het bestaand beleidskader van de raad of wanneer deze niet tijdig hebben geleid tot een begrotingswijziging. Het aspect 'tijdigheid' wordt niet nader gedefinieerd in de afspraken met de raad. Wij bevelen dan ook aan om het aspect tijdigheid te verankeren in uw Financiële verordening, zoals de Kadernota rechtmatigheid 2023 ook aanbeveelt.

Wij zijn van mening dat de rechtmatigheidsverantwoording op punten nog aangepast dient te worden. De rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening sluit niet aan met uw analyse begrotingsrechtmatigheid, zoals u deze uiteen heeft gezet in de jaarrekening.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

Enkele onrechtmatigheden geconstateerd naar aanleiding van de controle van de Europese aanbestedingen

Uw VIC-functie heeft onrechtmatigheden geconstateerd naar aanleiding van de verrichte interne controlewerkzaamheden ten aanzien van de Europese aanbestedingsregels. Het totaal aan aanbestedingsonrechtmatigheden ad € 818.500 overstijgt de rapporteringstolerantie. Naast het opnemen van deze onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording, heeft u deze overeenkomstig de Kadernota rechtmatigheid 2023 ook toereikend toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij adviseren u om op korte termijn actie te ondernemen om aanbestedingsonrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen. Deze stappen worden nu al gezet. Bij een dergelijk verbetertraject speelt ook het gedragsaspect een rol. Wij hebben begrepen dat u de risicodossiers in beeld heeft en passende acties zult ondernemen om mogelijke onrechtmatigheden te voorkomen en hierbij ook aandacht aan de gedragsaspecten binnen de organisatie zult schenken.

Onze conclusies ten aanzien van uw rechtmatigheidsverantwoording

Naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden concluderen we dat de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is weergegeven in de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording is naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden op diverse punten aangepast sinds de eerste oplevering. We adviseren om aandacht te besteden aan de verwerkte correcties, zodat de verantwoording over 2024 eenduidiger verloopt. We bevelen hierbij tevens aan om het college en de raad in een vroegtijdig stadium te betrekken bij het proces rondom de rechtmatigheidsverantwoording.

2.8. De WNT-verantwoording is juist en volledig weergegeven in de jaarrekening

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet zijn de griffier en de gemeentesecretaris aangewezen als topfunctionaris. Hun bezoldiging is juist en volledig verantwoord in de WNT-verantwoording in uw jaarstukken.

U heeft 2 topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2023. In 2022 waren dit er ook 2. Beide topfunctionarissen, de gemeentesecretaris en de griffier, hebben beiden een arbeidsovereenkomst. Er is in 2023 geen sprake van uitkeringen vanwege einde dienstverband.

De controleverklaring bevat een paragraaf inzake overige aangelegenheden inzake de anticumulatiebepaling WNT

Met ingang van 2018 geldt een nieuwe WNT-regel voor de samenloop van topfuncties bij verschillende WNT-instellingen. Deze anticumulatiebepaling regelt dat de som van de bezoldigingen van iemand die uitvoerende topfuncties uitoefent bij meerdere rechtspersonen of instellingen, niet hoger mag zijn dan het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum. In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij geen controle uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatiebepaling. Dit hebben wij in onze controleverklaring bij uw jaarrekening in een paragraaf inzake overige aangelegenheden tot uitdrukking gebracht.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: https://www.topinkomens.nl

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2.9. Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage. Op de volgende pagina hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering in jaarrekening 2023 weergegeven. Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2023 zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- € 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan € 125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk is aan € 1.000.000;
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de tabel op de volgende pagina hebben wij onze bevindingen opgenomen naar aanleiding van de controle van de SiSa-bijlage.

Accountantscontrole specifieke uitkeringen - gemeenten

De verantwoording over de specifieke uitkeringen (via de SiSa-bijlage in de jaarrekening) maakt in 2023 nog geen onderdeel uit van de rechtmatigheidsverantwoording.

Naast de controle van de verantwoording over de specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage als onderdeel van de controle van de jaarrekening als geheel is in artikel 213 lid 3.b Gemeentewet geregeld dat de accountant op grond van de uitgevoerde controle in de controleverklaring een direct oordeel geeft over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet.

De accountant neemt dit oordeel en overige rapporteringsverplichtingen die hier uit voortvloeien op in een aparte sectie in de controleverklaring 'Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten'. Zoals af te leiden uit voorgaande paragraaf zal het rechtmatigheidsoordeel omtrent de specifieke uitkeringen in de jaarrekening 2023 goedkeurend luiden.

Vanaf 2024 verwachten wij dat de verantwoording van de specifieke uitkeringen wel onderdeel gaat uitmaken van de rechtmatigheidsverantwoording. Het college wordt hiermee verantwoordelijk voor de rechtmatige verantwoording van baten, lasten en balansmutaties die betrekking hebben op de specifieke uitkeringen.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

Naam specifieke uitkering	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in *€ 1.000)	Toelichting fout/onzekerheid
JenV A16 – Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
FIN B2 - Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C32 - Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C55 – Aanpak energiearmoede	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C56 – Regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C62 – Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en gedupeerden door de toeslagenaffaire	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C85 – Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C92 – Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C94 – Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
BZK C209 – Meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
OCW D8 – Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
OCW D14 – Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
IenW E44B – Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
EZK F28 – Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-.en energiebeleid (CDOKE)	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

Naam specifieke uitkering	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in *€ 1.000)	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G2 – Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
SZW G3 – Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2023	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
SZW G4 - Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2023	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
SZW G10 – Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
SZW G12 – Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
SZW G13 – Onderwijsroute 2023_deel gemeente	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
VWS H4 - Specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
VWS H8 – Specifieke uitkering Regeling Sportakkoord 2020-2022	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
VWS H12 – Specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
VWS H30 – Specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
VWS H32 – Specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing
VWS H35B – Specifieke uitkering IZA	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

2.10. De financiële kengetallen nader belicht

In de grafiek op de volgende pagina is een overzicht opgenomen van de kengetallen die verplicht in de jaarrekening van Gemeente Drimmelen moeten worden opgenomen. Uit het overzicht blijkt dat de financiële positie van Gemeente Drimmelen, uitgedrukt in de voorgeschreven kengetallen, over de hele breedte achteruit is gegaan, maar dat er nog wel sprake is van een gezonde financiële positie.

De ratio's hebben wij afgezet tegen de ratio's over 2022, maar ook tegen de cijfers van gemeenten met een vergelijkbaar aantal inwoners en de provincie Noord-Brabant (situatie 2022). Onze belangrijkste observaties ten aanzien van de ratio's zijn:

- De (gecorrigeerde) netto schuldquote is na een aanzienlijke verbetering in 2022 weer verslechterd in 2023. Beide kengetallen liggen ook boven het gemiddelde niveau van de provincie in 2022 en het gemiddelde bij gemeenten van vergelijkbare omvang (25.000-35.000 inwoners). Hoe lager de netto schuldquote, hoe beter de financiële positie is. De berekende kengetallen geven nog wel blijk van een gezonde financiële positie.
- In vergelijking met vergelijkbare gemeenten in Nederland en de gemeenten in de provincie Noord-Brabant is de solvabiliteit hoger. Dit is positief. Het toont immers aan dat Drimmelen voldoende eigen vermogen heeft om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit is wel gedaald ten opzichte van 2022.
- Het relatieve belang van de grondexploitaties in de totale exploitatie van de gemeente is nagenoeg gelijk gebleven (0% versus -1% in 2022). Een laag percentage is positief, aangezien verondersteld wordt dat met grondexploitaties verhoogde risico's gepaard gaan. Dit percentage ligt lager dan het gemiddelde in Noord-Brabant.
- De belastingcapaciteit is iets gestegen in 2023, maar is met een percentage van 82% nog steeds gunstig in vergelijking met het gemiddelde in de provincie. Een percentage meer dan 100% geeft aan dat er geen mogelijkheid is eventuele (structurele) tekorten in de begroting te dekken met hogere belastingtarieven. Een percentage van 82% is daarmee ook een indicatie van een gezonde financiële positie.
- Ten slotte is de structurele exploitatieruimte verder gedaald in vergelijking met 2022. De negatieve exploitatieruimte houdt in dat de structurele lasten niet kunnen worden gedekt door structurele baten. Het percentage over 2023 ligt ook aanzienlijk lager dan het gemiddelde van andere gemeenten in de provincie.

We merken op dat de toelichting in de jaarrekening omtrent de kengetallen beperkt is. Zo wordt aangeduid dat de onderliggende verhouding van de kengetallen relevant is. Dit onderlinge verband wordt echter niet nader toegelicht. Ook de onderbouwing van de bewering dat Gemeente Drimmelen een gezonde financiële positie heeft, ontbreekt naar onze mening. Dit zou de informatiewaarde ten goede komen.

2. Ons oordeel bij uw jaarrekening

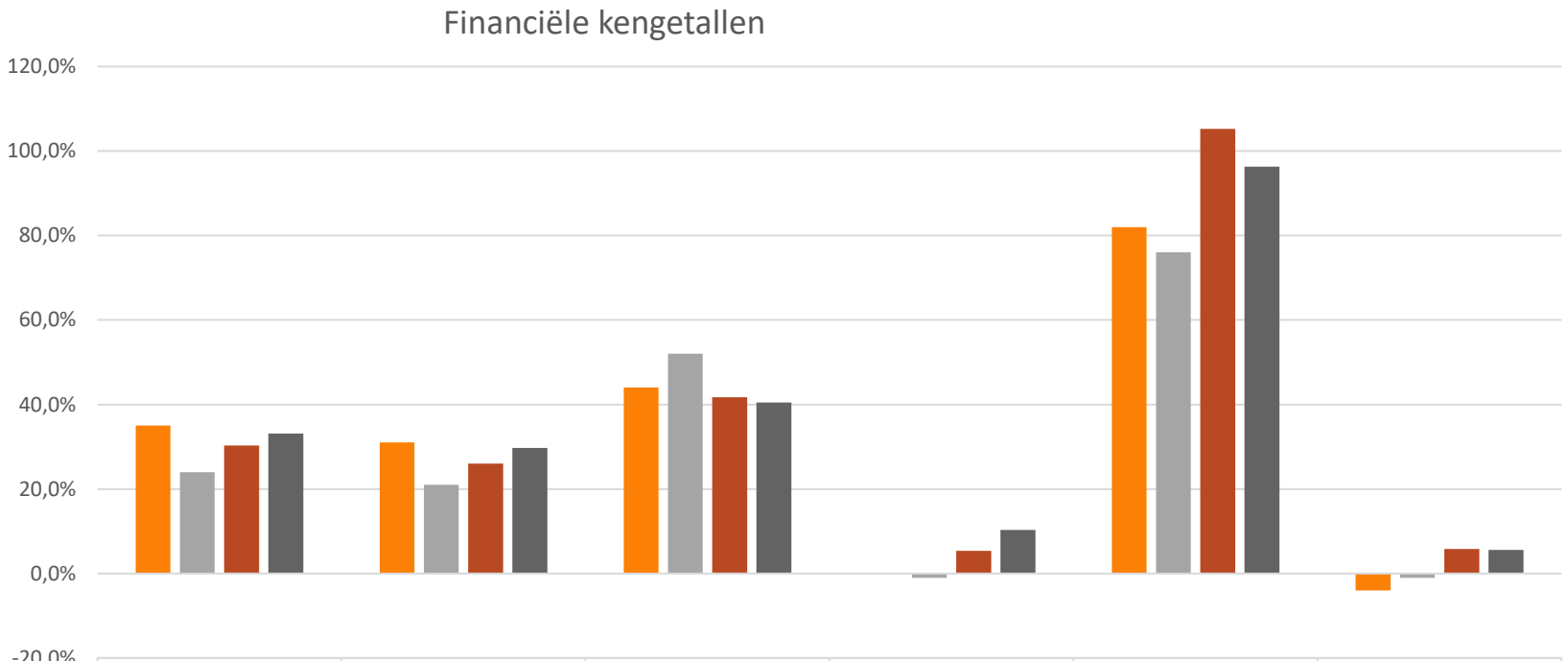

	Netto schuldquote	Netto schuldquote gecorrigeerd	Solvabiliteit	Grondexploitatie	Belastingcapacite it	Structurele exploitatieruimte
Drimmelen 2023	35,0%	31,0%	44,0%	0,0%	82,0%	-4,0%
Drimmelen 2022	24,0%	21,0%	52,0%	-1,0%	76,0%	-1,0%
Gemeenten 25.000-35.000 inwoners 2022	30,3%	26,0%	41,7%	5,4%	105,2%	5,8%
Provincie Noord-Brabant 2022	33,1%	29,7%	40,5%	10,3%	96,3%	5,6%

3. Interne beheersing

3. Interne beheersing

3.1. Onze bevindingen ten aanzien van uw interne beheersing hebben wij gerapporteerd in onze managementletter

In onze managementletter over 2023, die wij met u hebben afgestemd in november 2023, hebben wij onze bevindingen ten aanzien van uw interne beheersing gerapporteerd.

Wij zullen tijdens de interim-controle van boekjaar 2024 opvolging geven aan de gerapporteerde interim-controlebevindingen.

3.2. IT-audit

Artikel 2:393, lid 4 BW vereist dat we een reflectie geven op de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking voor zover deze relevant is voor de jaarrekeningcontrole. Bij onze IT-audit controleren wij de betrouwbaarheid en continuïteit van de kritische applicaties (Civision Middelen) voor de jaarrekeningcontrole inclusief de relevante IT infrastructuur en databases. Hierbij richten wij ons op de opzet en het bestaan van de algemene IT beheersmaatregelen.

Uit onze IT-audit komen geen bijzonderheden naar voren die wij aan u dienen te rapporteren. De betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking is gewaarborgd.

4. Overige aspecten

4. Overige aspecten

4.1. Onze werkzaamheden ten aanzien van fraude

Tijdens onze controle hebben wij nadrukkelijk aandacht besteed aan het onderwerp fraude. Op basis van onze frauderisicobeoordeling hebben wij de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- Risicoanalyse per proces waarin de drie kenmerken van fraude: rationalisatie, druk en gelegenheid zijn afgezet tegen de kans en de impact (enkel voor de risicovolle processen vanuit het oogpunt van de accountantscontrole).
- Frauderisico's onder de aandacht gebracht bij de ambtelijke organisatie en uw VIC-functie.
- Kennisnemen van de status van uw frauderisicoanalyse.
- Beoordeeld of nevenfuncties van het college en topfunctionarissen aanleiding gaven tot een verhoogd risico.
- Beoordeeld of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties.
- Controle van ongebruikelijke boekingen (boekingen buiten de regulier processen om en specifiek ten aanzien van overboekingen tussen programma's) in uw administratie (memoriaalboekingen).
- Controle van het gunningsproces van aanbestedingen.
- Controle van de prestatielevering in het inkoopproces;
- Controle van de zakelijkheid van omvangrijke grond- en vastgoedtransacties.
- Controle van uitgaande betalingen.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bijzonderheden voortgekomen.

4.2. Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Conform onze beroeps- en gedragsregels dient een accountant bij de uitvoering van zijn werkzaamheden onafhankelijk te zijn van zijn cliënt. Deze regels hebben zowel betrekking op de soort dienstverlening als de persoon die de dienstverlening uitvoert. De regels zijn daarnaast afhankelijk van de omvang en de soort klant. WHS heeft deze regels ook geïncorporeerd in haar beleid en bedrijfsvoering.

Wij hebben gedurende het jaar geen onafhankelijkheidsissues geconstateerd en bevestigen dat we deze onafhankelijkheidsvereisten hebben nageleefd.

Onze extra urenbesteding wordt met name beïnvloed door inefficiënties gedurende het controleproces

Wij hebben tot op heden in totaal 498 uur besteed aan de jaarrekeningcontrole 2023 van Gemeente Drimmelen, waar we 417 uur begroot hadden. Hiermee hebben wij de begrote uren reeds overschreden. De belangrijkste reden hiervoor betreft de inefficiënties gedurende het controleproces zoals nader uiteen is gezet in de managementsamenvatting. Wij zijn in overleg met de ambtelijke organisatie en het college op welke wijze we deze inefficiënties in de toekomst kunnen voorkomen. Na afronding van de controle zullen wij het definitieve aantal uren aan u rapporteren.